

**TRT REPERTUVARINDA BULUNAN VE 17. – 19. YÜZYILLAR ARA-
SINDA BESTELENMİŞ BÛSELİK MAKAMINDAKİ SÖZLÜ ESERLE-
RİN BESTECİ, FORM VE USÛLLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Arda GÖKSU¹

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, 17. yüzyıldan 19. yüzyıl sonuna kadar olan zaman diliminde, Bûselik makamında bestelenmiş ve TRT repertuvarına girmiş sözlü eserlerin besteci, form ve usûl yönünden incelenip, yüzyıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiklerini belirlemektir.

Araştırma, belirtilen zaman diliminde Bûselik makamında kaç besteci tarafından kaç eser bestelendiğini, bu eserlerde en fazla kullanılan form ve usûllerin neler olduğunu tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma için gerekli olan veriler, TRT Türk Sanat Müziği sözlü eserler repertuvarı ve kaynak taraması yolu ile elde edilmiş, kaynak taramasında; konu ile ilgili edvârlar, kitaplar ve bilimsel yazılar incelenmiştir.

¹ Gaziosmanpaşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Öğretim Görevlisi

Çalışma sonunda elde edilen veriler değerlendirilmiş ve sonuçlar, maddeler halinde sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bûselik Makamı, Form, Usûl.

A RESEARCH ABOUT COMPOSER, FORM AND USÛL OF VOCAL WORKS WHICH COMPOSED IN BÛSELİK MAQAM BETWEEN 17TH – 19TH CENTURIES IN TRT REPERTOIRE
ABSTRACT

The aim of this research is vocal works of art composed in Bûselik Maqam and placed in repertoire of TRT in terms of composer, form and usûl according to centuries in time period from 17th. to at the end of the 19th. centuries.

This research has been performed to determine how many works of art in Bûselik Maqam have been composed by how many composer in indicated time period. In addition, the most used form and usûl in these works of art has been determined.

The required data for this research is obtained from vocal works of art repertoire of Turkish Classical Music of TRT and from literature search. In literature search, related documents, books and scientific articles have been searched.

The data obtained at the end of the study and results have been evaluated and listed in order.

Key Words: Bûselik Maqam, Form, Usûl (Rhythmic Pattern).

KISALTMALAR DİZİNİ

A. A. Semâî	: Ağır Aksak Semâî Usûlü
A.S.	: Ağır Semâî Formu
Ef.	: Efendi
Eser No.	: Eser Numarası
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
Y.S.	: Yürük Semâî Formu
YY.	: Yüzyıl

Giriş:

“Geniş anlamıyla tarih, her türlü olayın, maddenin veya nesnenin geçmişteki ve o anki halini konu alır. Bu anlamıyla bütün bilim dallarını tarih içerisinde mütalaa edebiliriz veya bütün bilimlere ait tarihten söz edebiliriz. Ancak bizim için tarihin esas konusu ve araştırma alanı; insanlık ve milletlerdir. Toplum halinde yaşayan insanların meydana getirdiği kültür ve medeniyet, toplum düzeni, iktisadi hayat tarihin konusunu teşkil eder. Buna bağlı olarak, sanat, dil ve edebiyat, din, ahlak, ilim, teknik, şehirleşme, idari yapı, hukuk, kısacası maddi ve manevi ortaya konan her şey tarihin konusu kapsamındadır” (Uçar, 1997: 39).

“Türk Tarihi denilince de, Türk Ulusu’nun kurmuş olduğu uygarlıkları, yapmış olduğu savaşları, bu savaşların nedenlerini, sonuçlarını ve etkilerini yine neden-sonuç ilişkisi içinde yer ve zaman göstererek inceleyen bilim dalı aklımıza gelmelidir” (Akdoğan, 1999:2).

Sanatın, dolayısıyla sanatın bir türü olan müziğin tarih bilimi ile ilgisini ortaya koyan bu tanımların yanında, Türk müzik tarihi ile ilgili olarak Yılmaz Öztuna “Türk Mûsikîsi Tarihi’nin mevzuu, Türk

Mûsikîsi'nin geçmişidir. Türk Mûsikîsi ile ilgili her şey bu mevzua girer demektir (Öztuna, 1990:453).

Bugünkü bilgilerimize göre “Türk müzik tarihi ile ilgilenen ilk kişi Rauf Yekta (1871-1935)'dir. Rauf Yekta 1913 yılında Encyclopedic de la Musique et Dictionnaire du Conservatoire adıyla Albert Lavignac (1846-1916) tarafından Paris'te yayınlanan ansiklopediye Turquie başlığı altında Türk müziğini genel hatlarıyla ve çok geniş bir özet şeklinde yazmıştır. 1. Dünya Savaşının 1914 yılında çıkması nedeniyle ancak 1922 yılında yayınlanan bu uzun yazıda, Türk müziğinin tarihine de değinen Yekta ‘Türklerde Mûsikî Tarihine Bir Bakış’ başlığı altında ele aldığı Türk müziği tarihini dönemlere ayırma gereği duymadan ve genel hatlarıyla özetlemiştir” (Akdoğan, 1999: 1).

Rauf Yekta'dan sonra Ali Rifat Çağatay ve Mahmut Ragıp Kösemihalzade (Gazimihal) tarafından da Türk müziği tarihi ile ilgili makale ve yazılar yazılmıştır. Ancak her ikisinde de açıkça belirtilmiş bir dönemlendirme yoktur.

Türk müziği tarihini dönem anlayışı içinde ele alan kişiler; İhsan Akıner, Gültekin Oransay, Emin-Bedia-Hakan Ünkan üçlüsü,ERCÜMENT BERKER, Nazmi Özalp ve Onur Akdoğan'dur.

Bu yazarların eserlerinde Türk müziği tarihi, besteci hayatları, çalgı, makam, form ve usûller hakkında çok kıymetli bilgiler mevcuttur. Ancak bu eserlerde, çok zengin olan Türk müziği repertuvarının yüzyıllara göre kapsamlı bir incelemesinin yapılmadığı ortadadır. Türk müziği makamlarının yüzyıllar içerisinde nasıl ve ne sıklıkta kullanıldıklarına, hangi bestecilerin hangi makam, form ve usûlleri nasıl kullandıklarına yönelik istatistikî bilgileri de bu çalışmalarda göremiyoruz. Bu araştır-

mada, hissedilen bu yokluğun üzerine gidilmiş ve TRT repertuarında bulunan Bûselik makamındaki sözlü eserler incelenmiş, yüzyıllara göre besteci, form ve usûl dağılımları belirlenmiştir. Araştırmada Bûselik makamının seçilmiş olmasının nedeni; bu makamın geleneksel müziğimize ait çok eski ve çok önemli, temel makamlarımızdan olması ve Safiyüddîn'e göre Edvâr-ı Meşhûre'den sayılmasıdır..

TRT repertuarında Şeştari Murat Ağa'dan önce Bûselik makamında sözlü eser tespit edilemediğinden dolayı çalışma, Şeştari Murat Ağa'nın yaşadığı 17. yüzyıldan başlamış ve 19. yüzyılın sonuna kadar uzanan zaman dilimiyle sınırlı tutulmuştur.

Çalışmanın daha kolay algılanabilmesi için eserlerin yüzyıllara göre ayrımları yapılmıştır. Besteciler, vefât ettikleri tarihler dikkate alınarak yüzyıllara dâhil edilmiş, 1800'lü yıllarda doğup 1900'den sonra vefât eden bestecilerin eserleri incelemeye alınmamıştır.

Bûselik makamında çok sayıda eser bestelenen 19. yüzyılı daha net bir biçimde sunabilmek için, bu yüzyıl, bestecilerin besteledikleri eser sayısına göre başlıklar altında sunulmuştur.

Yüzyıllara ait bilgiler ve dağılım tablolarına geçmeden önce Türk müziğinde kullanılan makam, form ve usûl terimlerinin kısa açıklamaları aşağıda yapılmıştır.

Makam

Makamın tanımı pek çok kişi tarafından yapılmıştır. Ulaşabildiğimiz en eski kaynaklardan biri olan Nâsır Abdülbâkî Dede'nin edvârında makam: "Asıl unsurlarıyla işitildiğinde, kendine özgü bir bütünlük, kişilik gösteren ve başka parçalara bölünmesi (başka şeye benzetilmesi) mümkün olmayan ezgidir" diye tanımlanmıştır (Tura, 2006: 35).

Bûselik Makamı

Suphi Ezgi, Bûselik makamı için: “Bûselik dizisi mülayimdir. Pestten tize doğru nağmeleri, Dügâh, Bûselik, Çârgâh, Neva, Hüseyinî, Acem, Gerdâniye ve yahut Nîm Şehnaz, Muhayyerdir; yazı isimleri, lâ, si, do, re, mi, fa, sol ve yahut bakîye diyezli sol, lâ’dır. Bûselik makamının dizisi iki türdür; bestekârlar ekseriya bu iki şekli mümteziç bir halde kullanmışlardır: birinci dizi, pest tarafta bir Bûselik beşlisine tiz tarafta bir Hicaz dörtlüsünün birleşmesinden husule gelmiştir; İkinci dizi, pest tarafta bir Bûselik beşlisine tiz tarafta bir Kürdî dörtlüsünün iltihakından vücut bulmuştur” şeklinde bir tanım vermektedir (Ezgi, 1933: 75).

Form

Kazım Uz’un (1873–1943) “Musiki Istılâhatı” başlığıyla 1894 yılında yayınladığı, Divan küğünün basılan ilk sözlüğü olan kitapçıkta form (biçim): “Bir bağdanın yapısının ana çizgileri” olarak tanımlanmıştır (Oransay, 1964: 13).

Usûl

‘Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri’ kitabında İsmail Hakkı Özkan usûlün tanımını şöyle yapmıştır: “Vuruşlarının kıymetleri birbirine eşit veya eşit olmayan, fakat mutlaka muhtelif kuvvetli, yarı kuvvetli ve zayıf zamanların belli bir şekilde sıralanmasıyla meydana gelen belli kalıplar halindeki sayı veya vuruş guruplarına usûl denir” (Özkan, 1998: 561).

17. Yüzyıl

Giriş bölümünde de belirtildiği üzere Bûselik makamında TRT repertuvarında bulunan ilk sözlü esere bu yüzyılda rastlıyoruz. 17. yüzyıldan bize kalan tek Bûselik sözlü eser, Şeştarî Murat Ağa’ya aittir. Eser

lâ-dînîdir. Eserde Kârçe formu tercih edilmiş olup, Muhammes usûlü kullanılmıştır. Bu eser form ve usûlü itibariyle Bûselik makamındaki ilk örnek olarak Türk müzik tarihine geçmiştir. (Bakınız: Tablo 1)

Tablo 1. 17. YY.' da Bûselik Makamında Bestelenmiş Sözlü Eserler

Bestecinin Adı	Eser No.	Eser Adı	Eserin Formu	Eserin Usûlü
Şeştarî Murat Ağa	1	Sünbûli Sünbûli Sünbûli Siyeh	Kârçe	Muhammes

18. Yüzyıl

18. yüzyılda Bûselik makamı, 17. yüzyıla göre daha çok rağbet görmüştür. Bu yüzyılda 4 farklı besteci tarafından 6 eser bestelenmiştir. Bu besteciler Recep Çelebi (Çömlekçizade), Itrî, Kara İsmail Ağa ve Tanbûrî Mustafa Çavuş'tur. Eserlerin hepsi lâ-dînîdir. Beste formundaki ilk Bûselik eserler bu yüzyılda Itrî ve Kara İsmail Ağa tarafından bestelenmiş ve bu eserlerde büyük usûller kullanılmıştır. Itrî, eserinde Hafif usûlünü kullanırken, Kara İsmail Ağa, aynı formdaki eserinde Türk müziğinin en gösterişli büyük usûllerinden biri olan Zencîr usûlünü kullanmıştır. "Bu usûle Zencîr denmesinin sebebi isim ve vuruluşları aşağıda gösterilen beş usûlün birbirine bağlı olarak gerçekleştirilmesinden dolayıdır.

- 1- Çifte Düyek
- 2- Fahte
- 3- Çenber
- 4- Devr-i Kebir
- 5- Berefşan" (Yekta, 1986: 130).

Itrî, Bûselik makamında Hafîf usûlünü kullanan ilk kişidir. Kara İsmail Ağa ise Zencîr usûlünü Bûselik makamında kullanan ilk kişi olarak Türk müzik tarihindeki yerini almıştır.

Bûselik makamında ve Şarkı formunda bestelenen ilk eserlerin bu yüzyılda Tanbûrî Mustafa Çavuş tarafından bestelendiğini görüyoruz. Tanbûrî Mustafa Çavuş, iki şarkısında da Düyek ve Aksak usûllerini kullanmış ve Bûselik makamında bu usûlleri kullanan ilk kişi olarak Türk müzik tarihine geçmiştir. (Bakınız: Tablo 2)

Tablo 2. 18. YY.' da Bûselik Makamında Bestelenmiş Sözlü Eserler

Bestecinin Adı	Eser No.	Eser Adı	Eserin Formu	Eserin Usûlü
Recep Çelebi(Çömlekçizade)	1	Niyaz-nağme-i dil yâre bi-zebân okunur	A.S.	Aksak Semâî
Itrî	2	Her gördüğü periye gönül müptelâ olur	Beste	Hafîf
Kara İsmail Ağa	3	Ayâ ne edem ol şeh-i hûbâna hediye	A.S.	Aksak Semâî
Kara İsmail Ağa	4	Ne var bu mertebe ey şûh bî-aman olacak	Beste	Zencîr
Tanbûrî Mustafa Çavuş	5	Keremkânı efendim gel gül yüze	Şarkı	Düyek
Tanbûrî Mustafa Çavuş	6	Mâhitabda (gördüm/buldum) yâri	Şarkı	Aksak

19. Yüzyıl

19. yüzyılda Bûselik makamını kullanan bestecilerde ve dolayısıyla eserlerde büyük bir artış gözlenmiştir. 16 besteci tarafından 28 eserin bestelenmiş olduğu bu yüzyılda yoğun olarak Şarkı formu tercih edilmiştir. Bûselik makamında Yürük Semâî ve Kâr formları ilk kez 19. yüzyılda kullanılmıştır. Bu yüzyılda 22 eser Şarkı formunda bestelenmiştir. Eserlerin hepsi lâ-dînîdir.

Yürük Semâî, Remel, Ağır Aksak Semâî, Evfer, Şarkı Devr-i Revânı, Curcuna, Müsemmen, Ağır Aksak, Sengin Semâî, Sofyan ve Türk Aksağı usûllerine ilk kez yine bu yüzyılda rastlıyoruz.

Bu yüzyılda en çok Bûselik eser besteleyen kişi Dede Efendi'dir.

19. Yüzyıl A - Dede Efendi

Dede Efendi 2 Şarkı, 1 Yürük Semâî, 1 Beste ve 1 Kâr olmak üzere 5 eser bestelemiştir. Beş eserinde de tercih ettiği usûller birbirinden farklıdır. Bûselik makamında Yürük Semâî ve Kâr formlarında eser besteleyen ilk besteci olmasının yanı sıra incelenen zaman içerisinde Kâr formunu Bûselik makamında kullanan tek bestecidir. Kâr'ında Hafif usûlünü kullanan Dede Efendi, eserlerinde en fazla Şarkı formunu tercih etmiştir (2 kez). İncelenen zaman içerisinde Bûselik makamında Dellâlzâde ve Sultan II. Mahmut ile Ağır Aksak Semâî usûlünü kullanan ilk bestecilerden olup, sınırlanan zaman içerisinde bu makamda Remel usûlünü kullanan tek kişidir. (Bakınız Tablo 3).

Tablo 3. Dede Efendi'nin Bûselik Makamında Bestelediği Sözlü Eserler

Bestecinin Adı	Eser No.	Eser Adı	Eserin Formu	Eserin Usûlü
Dede Efendi	1	Dehr olmada bu sûr ile ma'mûr-ı meserret	Y.S.	Yürük Semâî
Dede Efendi	2	Edâ ile revişlerin aklımı perîşân etti	Şarkı	Aksak
Dede Efendi	3	Olduk yine bu şevk ile mes-rûr-ı meserret	Beste	Remel
Dede Efendi	4	Sûr-i âlî (şâhî) eyledi âlâmı tay	Kâr	Hafif
Dede Efendi	5	Zülfündedir benim baht-ı siyâhım	Şarkı	A.A.Semâî

19. Yüzyıl B - Şakir Ağa

Şakir Ağa Bûselik makamında 4 eser bestelemiştir. Eserlerinin hepsi Şarkı formundadır. Şakir Ağa eserlerinde Aksak, Türk Aksağı, Aksak Semâî ve Düyek usûllerini tercih etmiştir. Türk Aksağı usûlünü Bûselik makamında kullanan ilk kişi olarak Türk müzik tarihine geçmiştir. (Bakınız Tablo 4).

Tablo 4. Şakir Ağa'nın Bûselik Makamında Bestelediği Sözlü Eserler

Bestecinin Adı	Eser No.	Eser Adı	Eserin Formu	Eserin Usûlü
Şakir Ağa	1	Bir misli var mı kıl beyân	Şarkı	Aksak
Şakir Ağa	2	Dün gece sende ben derdmende	Şarkı	Türk Aksağı
Şakir Ağa	3	Ey dilber-i hüsn-i âfet	Şarkı	Aksak Semâî
Şakir Ağa	4	Sünbülîstan etmiş etrâfı fesi	Şarkı	Düyek

19. Yüzyıl C - Dellâlzâde

TRT repertuvarında çeşitli makam, form ve usûllerde birçok eseri bulunan Dellâlzâde, Bûselik makamında 3 eser bestelemiştir. Eserlerinin ikisinde Şarkı, birinde de Y.S. formunu kullanmıştır. Eserlerinde Evfer, Yürük Semâî ve Ağır Aksak Semâî usûllerini tercih eden besteci, Bûselik makamında Evfer usûlünü kullanan ilk kişi olarak Türk müzik tarihine geçmiştir. (Bakınız: Tablo 5)

Tablo 5. Dellâlzâde'nin Bûselik Makamında Bestelediği Sözlü Eserler

Bestecinin Adı	Eser No.	Eser Adı	Eserin Formu	Eserin Usûlü
Dellâlzâde	1	Bana ol şûh gör n'eyledi	Şarkı	Evfer
Dellâlzâde	2	Cefâsı (âşıkâ yârin-yârin âşıkâ) vefâ değil de nedir	Y.S.	Yürük Semâî
Dellâlzâde	3	Gülzâra gel ey gül-izâr zevk edelim	Şarkı	Ağır Aksak Semâî

19. Yüzyıl D - Rif'at Bey

Rif'at Bey, Bûselik makamında 3 eser bestelemiştir. Eserlerinin hepsi Şarkı formundadır. Besteci, eserlerinde Sofyan, Yürük Semâî ve Düyek usûllerini tercih etmiştir. Sofyan usûlünü Bûselik makamında kullanan ilk kişi olarak Türk müzik tarihine geçmiştir. (Bakınız: Tablo 6)

Tablo 6. Rif'at Bey'in Bûselik Makamında Bestelediği Sözlü Eserler

Bestecinin Adı	Eser No.	Eser Adı	Eserin Formu	Eserin Usûlü
Rif'at Bey	1	Aldın aklım ey meh-veş	Şarkı	Sofyan
Rif'at Bey	2	Enîs ü hem-demim âh-ı mihendir	Şarkı	Yürük Semâî
Rif'at Bey	3	Sîne hicrânınla âteş dağıdır	Şarkı	Düyek

19. Yüzyıl E - İki Eseri Bize Ulaşan Bestecilerin Eserleri

19. yüzyılda Bûselik makamında iki eser besteleyen tek besteci Hâfız Mehmet Ef. (Balıkçı)'dir. İki eserinde de Şarkı formunu kullanan besteci, eserlerinde Aksak ve Şarkı Devr-i Revânı usûllerini kullanmıştır. Şarkı Devr-i Revânı usûlünü incelenen zaman diliminde Bûselik makamında kullanan tek besteci olarak Türk müzik tarihine geçmiştir. (Bakınız: Tablo 7)

Tablo 7. Bûselik Makamında İki Eser Besteleyen Bestecilerin Sözlü Eserleri

Bestecinin Adı	Eser No.	Eser Adı	Eserin Formu	Eserin Usûlü
Hafız Mehmet Ef. (Balıkçı)	1	Gönül geçti güzel senden	Şarkı	Aksak
Hafız Mehmet Ef. (Balıkçı)	2	Sana bend olmak ey serv-i sehî âzâde-serliktir	Şarkı	Şarkı Devr-i Revânı

19. Yüzyıl F - Bir Eseri Bize Ulaşan Bestecilerin Eserleri

19. yüzyılda Bûselik makamında bir eser besteleyen besteciler tablo 8.de verilmiştir. Tablodan görüleceği üzere Hamparsum ve Serkis Nurlıyan (Şair) Ağır Aksak usûlünü, Mehmet Bey (Eyyûbi) de Sengin Semâî usûlünü Bûselik makamında kullanan ilk besteciler olarak, Türk müzik tarihine geçmişlerdir. (Bakınız: Tablo 8)

Tablo 8. Bûselik Makamında Bir Eser Besteleyen Bestecilerin Sözlü Eserleri

Bestecinin Adı	Eser No.	Eser Adı	Eserin Formu	Eserin Usûlü
Hacı Arif Bey	1	Sûziş-i sînem değil kâr etmeyen	Şarkı	Yürük Semâî
Hamparsum	2	Bir perî-rûyin olup âvâresi	Şarkı	Ağır Aksak
İsmet Ağa	3	Bunu inkâr etmez bir ferd	Şarkı	Düyek
Latif Ağa	4	İnanmaz vâ'd-i vasl-ı yâre gönlüm	Şarkı	Aksak
Medenî Aziz Ef.	5	Ol meh beni hiç sormuyor	Şarkı	Düyek
Mehmet Bey (Eyyûbi)	6	Aşkındır eden sîne-i mecrûhumu sûzan	A.S.	Sengin Semâî
Serkis Nurlı- yan (Şair)	7	Hoş ola bu nev-bahar ey gül sana	Şarkı	Ağır Aksak
Sultan II. Mahmut (Adli)	8	Gülzâra salın gonce-i zîbâyı zamansın	Şarkı	Ağır Aksak Semâî
Sultan III. Selim	9	Bir pür-cefâ hoş dilberdir	Şarkı	Evfer
Tahir Ağa	10	Sana ben gönlümü ver- dim-verelden böyle mehcûrum	Şarkı	Aksak
Yahya Nâzım Efendi	11	Gönül o turra-i müşkîn- kemende düşmüştür	Beste	Zincir

**Tablo 9. 17. – 19. YY. Arasında Bûselik Makamında Bestelenmiş Sözlü Eserle-
rin Besteci ve Eser Sayısı Dağılımı**

Yüzyıl	Besteci Sayısı	Bestelenen Eser Sayısı
17.	1	1
18.	4	6
19.	16	28
TOPLAM	21	35

17. yüzyılda Bûselik makamında 1 besteci tarafından 1 eser bestelenmiştir.

18. yüzyılda Bûselik makamında 4 besteci tarafından 6 eser bestelenmiştir.

19. yüzyılda Bûselik makamında 16 besteci tarafından 28 eser bestelenmiştir.

En fazla Bûselik eser 19. yüzyılda bestelenmiştir. 16 farklı besteci tarafından 28 eser yazılmıştır.

Tablo 10. 17 – 19. YY. Arasında Bûselik Makamında Bestelenmiş Sözlü Eserlerin Form Dağılımı

Sıra No.	Form	17. YY.	18. YY.	19. YY.	TOPLAM
1	Ağır Semâî	-	2	1	3
2	Beste	-	2	2	4
3	Kâr		-	1	1
4	Kârçe	1	-	-	1
5	Şarkı	-	2	22	24
6	Yürük Semâî	-	-	2	2
TOPLAM		1	6	28	35

Sınırlanan zaman içerisinde 6 farklı form kullanılmıştır.

Tablo 11. 17 – 19. YY. Arasında Bûselik Makamında Bestelenmiş Sözlü Eserlerin Usûl Dağılımı

Sıra No.	Usûl	17. YY.	18. YY.	19. YY.	TOPLAM
1	Ağır Aksak	-	-	2	2
2	Ağır Aksak Semâî	-	-	3	3
3	Aksak	-	1	5	6
4	Aksak Semâî	-	2	1	3
5	Düyek	-	1	4	5
6	Evfer	-	-	2	2
7	Hafîf	-	1	1	2
8	Muhammes	1	-	-	1
9	Remel	-	-	1	1
10	Sengin Semâî	-	-	1	1
11	Sofyan	-	-	1	1
12	Şarkı Devr-i Revânı	-	-	1	1
13	Türk Aksağı	-	-	1	1
14	Yürük Semâî	-	-	4	4
15	Zencîr	-	1	1	2
TOPLAM		1	6	28	35

Sınırlanan zaman içerisinde 15 farklı usûl kullanılmıştır.

Sonuç:

Araştırmanın sonucunda TRT repertuvarında bulunan Bûselik makamındaki sözlü eserler ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır.

- Sınırlanan zaman içerisinde Bûselik makamında 21 bestecinin, 6 değişik formda, 15 farklı usûlde 35 eser betelediği tespit edilmiştir.
- 17. yüzyılda Bûselik makamında bestelenen tek eser Kârçe formunda ve Muhammes usûlündedir.
- 18. yüzyılda Bûselik makamında 3 farklı form 5 değişik usûlle bestelenmiştir.
- 19. yüzyılda Bûselik makamında 5 farklı form 14 değişik usûlle bestelenmiştir.
- Bûselik makamında en çok eser besteleyen besteciler 19. yüzyıldadır.
- Bûselik makamında en çok eser veren besteci 5 eser ile Dede Efendi'dir.
- Sınırlanan zaman içerisinde en çok kullanılan form Şarkı (24 kez) formudur.
- Sınırlanan zaman dilimi içerisinde Bûselik makamındaki ilk ve tek Kâr'a 19. yüzyılda rastlanmıştır.
- Sınırlanan zaman dilimi içerisinde Bûselik makamında en çok kullanılan usûl Aksak usûlüdür.
- Sınırlanan zaman dilimi içerisinde Bûselik makamında dînî hiçbir esere rastlanmamıştır.
- İncelenen yüzyıllarda lâ-dînî müziğin egemen olduğu görülmektedir.

- Şarkı formunun büyük bestecisi Hacı Arif Bey'in TRT repertuarında Bûselik makamında sadece 1 eserinin bulunması (Şarkı formunda) dikkat çekicidir.
- Sınırlanan zaman içerisinde Bûselik makamında eser veren kadın besteci yoktur.
- Şarkı formunun yüzyıllar ilerledikçe artması ve 19. yüzyılda Bûselik makamında büyük bir farkla en çok kullanılan form olmasının nedenleri ayrı bir araştırma konusudur.

KAYNAKÇA

- AKDOĞU, O. (1999). *Ulusal Müzikoloji Dergisi*,1: 2.
- EZGİ, S. (1933). *Nazarî ve Amelî Türk Musikisi*. İstanbul: Milli Mecmua Matbaası.
- ORANSAY, G. (1964). *Musiki İstılâhatı*. Ankara: Küğ Yayını.
- ÖZKAN, İ.H. (1998). *Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- ÖZTUNA, Y. (1990). *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi*. (Cilt 2, s.453). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- TRT. (1995). *TRT Türk Sanat Müziği Sözlü Eserler Repertuarı*. Ankara:TRT Yayınları.
- TURA, Y. (2006). *Tedkîk ü Tahkîk (İnceleme ve Gerçeği Araştırma-Nâsır Abdülbâkî Ded)*. İstanbul: Pan Yayıncılık
- UÇAR, Ş. (1997). *Tarih Felsefesi Meseleleri*. İstanbul: Nehir Yayınları.
- YEKTA, R. (1986). *Türk Musikisi*. (Çev. Orhan Nasuhioğlu) İstanbul: Pan Yayıncılık.